

PRÍBEH

KEĎ VIEM POMÔCŤ, NEVIEM SEDIETŤ DOMA

Vo svete bez pandémie by Veronika Haššová v týchto dňoch učila budúcich farmaceutov, ako používať a vyhodnocovať EKG, merať hladinu cukru v krvi a ďalšie praktické činnosti. Ako vedúca skupiny laborantiek na Katedre farmakológie a toxikológie Farmaceutickej fakulty UK zabezpečuje cvičenia z patológie a medicínskej propedeutiky. Tento semester však namiesto toho nastupuje na dvanásťhodinové služby ako dobrovoľníčka na covidovom oddelení nemocnice na Kramároch. „*Stále som v médiách počúvala, ako chýbajú zdravotníci, vyzývali ľudí, aby sa zapojili – tak som sa prihlásila,*“ hovorí.

Veronika Haššová je pôvodným povolaním zdravotná sestra, v nemocnici po škole aj pracovala. Jej druhý syn sa však narodil s postihnutím a starostlivosť oňho by nedokázala sklbiť s prácou na zmeny. Svoje zdravotnícke vzdelanie tak uplatnila na farmaceutickej fakulte: „*Je to skvelá práca v tom, že nestrácam zručnosti, učím sa nové techniky, metódy, mám kontakt s prístrojovým vybavením, robíme výskum. A zároveň mám pracovnú dobu, ktorá mi umožnila starať sa o syna.*“ Vyučovanie študentov dištančne však v jej prípade nefunguje. „*Niektoré veci dištančne nenaučíte, študenti potrebujú držať v ruke prístroj, na odmeranie glykémie potrebujete pacientovi odobrať vzorku krvi tak, že mu pichnete do prsta. Dištančne im nanajvýš vysvetlím, aké sú referenčné hodnoty vybraných laboratórnych parametrov. Pri práci z domu môžem akurát vybaviť papierovú robotu a maily.*“ Rozhodla sa preto prihlásiť ako zdravotníčka dobrovoľníčka.

Od testovania na oddelenie

Najprv v jeseni pomáhala ako zdravotníčka pri „vytieraní nosov“ počas celoplošného testovania, neskôr v rôznych MOM-kách. Vo februári nastúpila ako dobrovoľná pomocná zdravotná sestra do nemocnice na Kramároch v Bratislave. Pre vysoký

počet infikovaných pacientov tam neurochirurgické oddelenie prerobili na covidové.

Oddelenie, na ktorom slúži, sa stará o pacientov, ktorí potrebujú kyslíkovú liečbu. „*Vozia k nám prevažne starších ľudí, zvyčajne po dvojtýždňovej domácej neúspešnej liečbe a v štádiu, keď majú ochorenie už veľmi rozvinuté. Majú zvyčajne obojstranný zápal pľúc a dostávajú buď základnú kyslíkovú liečbu, alebo tzv. high-flow, čo je už vyššia podpora dýchania. (Ide o ventilačnú podporu vysokým prietokom plynov aplikovaným nazálne – pozn. red.) U nás nie sú pacienti v umelom spánku na pľúcnej ventilácii, čo je možno niekedy ešte horšie, lebo naši pacienti sú pri vedomí, sú nepokojní, v strese, vylakaní,*“ vysvetľuje. Veronika Haššová ako pomocná zdravotná sestra má na starosti namiešanie správnej infúznej liečby podľa pokynov lekára, podáva lieky *per os*, teda cez ústa, sleduje prístroje, v pravidelných intervaloch meria tlak, saturácie, glykémie. „*Beriem to aj ako príležitosť oživiť si skúsenosti, naučiť sa niečo nové, byť v kontakte s pacientom.*“ Na mladšieho syna počas služieb dozrie starší brat vysokoškólák, ktorý je doma na dištančnej výučbe.

Krásne aj cez skafander

Dvanásťhodinovú službu musí Veronika a jej kolegyne absolvovať v plnom

ochrannom oblečení. Na sebe majú chirurgický plátenný odev, na tom celotelový overal, sieťku na vlasy, prvé rukavice, ktoré siahajú až po lakte, na nich druhé rukavice, návleky na nohy, respirátor FFP3, na ňom chirurgické rúško a štít. „Ešte ani poriadne nie som oblečená a už som spotená,“ hovorí. Pri vyzliekaní ju musí kolegyňa najprv celú a zo všetkých strán postriekať dezinfekciou, potom sa môže začať vyzliekať podľa presne určeného postupu. Všetko ide do tzv. medicínskeho odpadu. Osobitne sa dezinfikuje štít a okuliare. Obliekanie a vyzliekanie z ochranných odevov je takou zdĺhavou procedúrou, že zdravotníci si dobre rozmyslia, koľkokrát za zmenu si dajú prestávku. „Ak je nás v zmene dostatok a vieme sa vystriedať, tak ideme dvakrát. Ak nie, tak zvyčajne máme len jednu dlhšiu prestávku na obed.“ Oddelenie je rozdelené na tzv. čistú a covidovú stranu. Na čistej strane majú izbu sestier, kde sú dokumenty, tlačia sa tu chorobopisy a správy. Na covidovej

strane sú izby infikovaných pacientov. „To, čo donesiete na covidové oddelenie, sa už nesmie zobrať späť,“ objasní. Ako reagujú pacienti na sestričky, ktoré pripomínajú postavy zo sci-fi filmov? „Niektorí sú veľmi vystrašení už len z toho, ako vyzeráme. Musíme ich upokojiť, začať sa s nimi rozprávať, aby sme ich ubezpečili, že v skafandroch sú ľudia, že sa im snažíme pomôcť.“ Ale niekedy je aj veselo. „Stalo sa, že sa nám pacient sťažoval: ‚Také pekné baby a v takých skafandroch, nič z toho nemám!‘ Smiali sme sa, že predsa nemôže vedieť, či sme pekné, ale trval na tom, že sme.“ Návštevy pacientov sú, samozrejme, zakázané, jediný kontakt s blízkymi je cez mobily či tablety, ktoré dezinfikujú germicídnymi žiaričmi. „Zvyčajne nemáme veľmi čas na to, aby sme obsluhovali pacientom mobily, ale je jasné, že ak počujeme niekomu z imobilných pacientov zvoniť mobil a máme čas, tak ho zdvihneme a podáme, prípadne odovzdáme odkaz od príbuzných. Ľudia sú vystrašení, treba

im pomôcť. Je skvelé vidieť, že pacient sa má o trochu lepšie, že som mu – možno aj takouto malou službou – spríjemnila pobyt.“

Ako vníma Veronika debatu o liekoch ako ivermektín či izoprinozín, ktoré vraj u nás nepodávame dostatočne? Hovorí, že sa príbuzní pacientov niekedy dožadujú, aby to ich blízkym podali. „Rozčulujú sa najmä tí, ktorí si niečo našťudovali z googlu. Význam ivermektínu je však sporný, do úvahy prichádza možno tak na začiatku ochorenia. K nám však už vozia pacientov so zápalom pľúc, prípadne s inými pridruženými ochoreniami, takže je úplne zbytočné dávať im ivermektín. Liečime kortikoidmi, zápal antibiotikami. S čistým svedomím hovorím, že pacientov liečime naozaj adekvátne, podľa najlepšieho vedomia a svedomia, robiac všetko preto, aby to s nimi dopadlo dobre. Žiaľbohu, nie vždy to stačí.“

Ak prepúšťame pacienta, chce sa mi lietať

Za pár týždňov dobrovoľníckej služby zažila smrť pacienta už veľakrát. „Je to zlé. Najmä nočné, keď sa stane, že za jednu noc umrú aj traja pacienti. Aj moje kolegyne sestričky, ktoré už dlhé roky pracujú na neurologii či neurochirurgii, hovoria, že za celý ich profesionálny život im nezomrelo toľko pacientov ako teraz za niekoľko týždňov. Ak sa mi podarí, že počas služby prepustím troch pacientov domov, tak sa mi chce lietať, usmievam sa pod maskou,“ hovorí.

V prvej vlne pandémie vlni na jar fungovali vo svete a čiastočne aj u nás akcie na poďakovanie zdravotníkom, ľudia tleskali či trúbili na balkónoch, vyjadrovali podporu. Ako sa pandémia naťahuje, ľudia sú unavení, oveľa nespokojnejší, ani kampane vďaka zdravotníkom sa už veľmi nekonajú. Podľa Veroniky Haššovej zdravotníci nepotrebujú, aby ich ľudia nejako extra oslavovali a uctievali, veľmi však zamrzí neobjektívna kritika. „Nepotrebujeme tleskanie na balkónoch. Ale aby ľudia na nás nenadávali, pokiaľ nevedia, o čom je táto práca. Som presvedčená, že každý zdravotník v tejto situácii robí naozaj všetko, čo môže.“

Svoje rozhodnutie nastúpiť do nemocnice neľutuje. „Keď viem pomôcť, nedokážem sedieť doma. Moja hlava a chrbtová kosť by mi to nedovolili. Mám dobrý pocit, keď viem, že som urobila všetko, čo som mohla. Je to tiež pre mňa príležitosť akoby niečo vrátiť. Aj ja možno budem raz potrebovať, aby sa o mňa postarali, a verím, že sa potom niekto nájde.“

